

Zmiany percepcji stref funkcjonalnych mieszkania w wyniku pandemii COVID-19

dr hab. inż. arch.
MACIEJ JANOWSKI
Politechnika Poznańska
Wydział Architektury
ORCID: 0000-0002-3290-208X

mgr inż. arch.
JĘDRZEJ SUHECKI
Politechnika Poznańska
Wydział Architektury
ORCID: 0000-0003-4657-3827

Celem opisanego w artykule badania jest weryfikacja, w jakim zakresie pandemia COVID-19 zmieniła percepcję zamieszkiwanych przez Polki i Polaków przestrzeni pod kątem zapewnienia ich potrzeb życiowych.

Pandemia COVID-19 zmieniła świat na wielu płaszczyznach i przyczyniła się do modyfikacji sposobu funkcjonowania społeczeństwa. Najbardziej widoczne zmiany nastąpiły w przestrzeni publicznej i przestrzeni prywatnej, która na określony czas przejęła nowe funkcje. Mieszkania oraz domy stały się nagle zamiennikami przestrzeni pracy, edukacji, rozrywki czy miejscem spotkań z rodziną i znajomymi – ze względu na konieczność izolacji wirtualnych. Początkowo adaptacje mieszkań do nowych funkcji miały charakter sprzętowy. W miarę dostosowywania się do pandemii i związanych z nią nowych aspektów życia istotną potrzebą stała się organizacja gospodarstwa domowego tak, aby jego członkowie mogli bez zakłóceń łączyć się ze swoimi zdalnymi obszarami funkcjonowania. Nie pozostało to bez wpływu na percepcję poszczególnych pomieszczeń i całych stref funkcjonalnych mieszkania. Kolejną zmianą, która mogła wpłynąć na odbiór przestrzeni habitatu, był dłuższy i intensywniejszy czas przebywania w jej obrębie. Skutkowało to i nadal skutkuje podjętymi najpierw doraźnie, a następnie w szerszym zakresie przebudowami i zmianami aranżacji mieszkań i domów¹.

Dane do analiz zebrano podczas badań ankietowych prowadzonych przez autorów nad zadowoleniem ze stref funkcjonalnych mieszkania przed pandemią COVID-19, a po jej wybuchu badanie powtórzono.

Badania nad wplywem pandemii COVID-19 na architekturę przedstawiono od ogólnych zagadnień po szczegółowe aspekty, odpowiednio: zwracając uwagę na wątki społeczne [1], dobrostan i zdrowie [2], po aspekty związane z częściami budynków w zależności od kontekstu kulturowego, np. balkonów [3].

Metodyka

Celem badania jest weryfikacja, na ile i w jakim zakresie przestrzenie zamieszkiwane przez Polki i Polaków są w stanie spełnić ich potrzeby życiowe. Badanie ankietowe zlecono agencji SW Research i zostało zrealizowane w listopadzie 2019 r. metodą wywiadów online (CAWI) na panelu internetowym SW Panel. W ramach badania przeprowadzono 800 ankiet z reprezentatywną grupą Polek i Polaków powyżej 18. roku życia. Badanie powtórzono w listopadzie 2020 r., po półrocznym okresie trwania pandemii COVID-19. Respondentom zadano pytanie:

● Jak oceniasz w Twoim mieszkaniu/domu wielkość przestrzeni, które odpowiadają podanym potrzebom, względem komfortowej realizacji Twoich potrzeb?

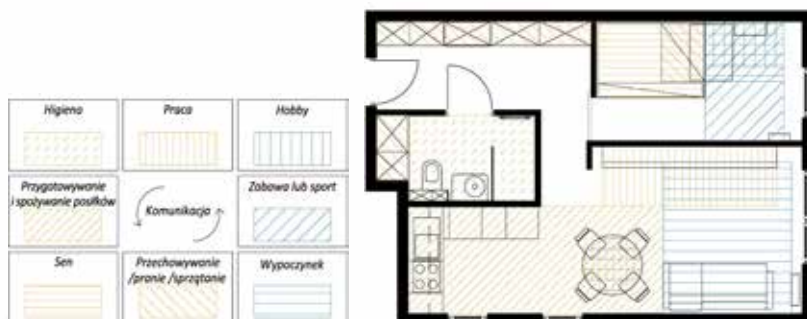
Następnie poproszono o wskazanie jednej z czterech możliwych odpowiedzi, które pozwoliły ocenić, na ile prawidłowo zostały one zaprojektowane (niewłaściwie, optymalnie, niewydajnie czy substandardowo):

- Za małe
- Odpowiednie
- Za duże
- Brak (nie mam)

dla następujących stref funkcjonalnych:

- Przygotowywanie i spożywanie posiłków
- Sen
- Higiena
- Przechowywanie/pranie/sprzątanie
- Wypoczynek
- Hobby
- Zabawa lub sport
- Praca

Przeprowadzono proste analizy statystyczne dla otrzymanych danych. Wyznaczono strefy o najmniejszym stopniu zadowolenia (liczba wskazań poniżej średniej liczby odpowiedzi). Do dalszego opracowania dodano również kategorię o najbardziej znaczącej zmianie percepcji zadowolenia między wynikami badań z 2020 i 2019 r., w której sprawdzono rozkład odpowiedzi ze względu na miejsce zamieszkania. Rozróznilo: wsie

Rys. 1. Przykład analizy graficznej stref funkcjonalnych mieszkania; źródło: rysunek J. Suchecki na podstawie inwentaryzacji mieszkania w budynku wielorodzinnym na poznańskiej Ławicy autorstwa pracowni Insomnia

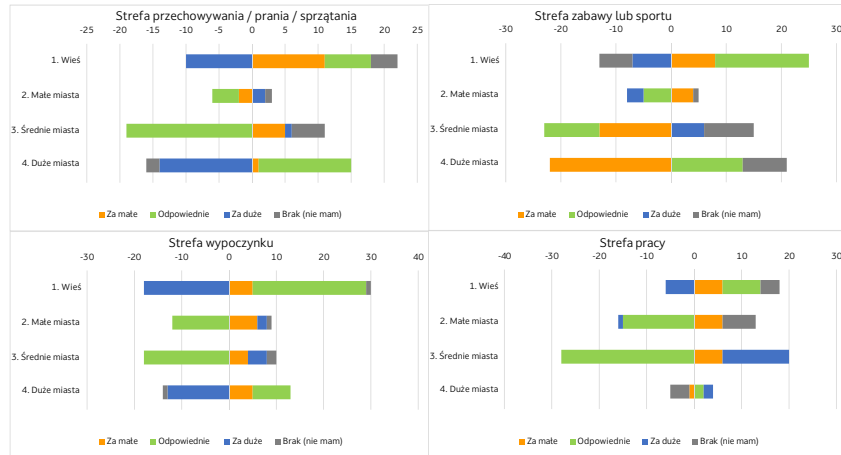
¹ Przed pandemią czas przebywania w domach i mieszkaniach był dzielony z pracą, nauką, zakupami i różnymi formami wypoczynku. W czasie lockdownu mieszkańcy znaleźli się w sytuacji permanentnego, całodobowego zamieszkiwania, którego nie doświadczali przed pandemią w tak długim czasie. To spowodowało ich konfrontację z użytkowaniem w sposób ciągły przestrzeniami mieszkalnymi, która nie wypadła dla nich korzystnie. Podczas przeprowadzonych wywiadów mieszkańcy wyrażali albo konieczność zmian w aranżacji, albo wręcz głębokiej przebudowy domu i mieszkania. W jednym przypadku mieszkańcy zdecydowali się na wybudowanie nowego domu.

Rys. 2. Przykład strefy tymczasowej pracy biurowej, a w trakcie pandemii pracy stałej; źródło: archiwum własne; Proj. A. Suhecka, fot. J. Suhecki.

oraz małe, średnie i duże miasta do odpowiednio 20 tysięcy, 100 tysięcy i powyżej 100 tysięcy mieszkańców.

Istotnym uzupełnieniem badań ankietowych były przeprowadzone bezpośrednie wywiady z właścicielami domów i mieszkań oraz związane z nimi kwerendy zespołów budynków mieszkalnych poza granicami Polski. Ze względu na specyfikę prowadzonych

Wykres 1. Najistotniejsze zmiany ilościowe percepcji poszczególnych stref mieszkania; źródło: opracowanie J. Suhecki na podstawie otrzymanych danych z panelu ankietowego SW Panel

badań do kwerendy wybrano habitaty, w których występują różne formy zamieszkiwania; od klastrowych cohousingowych po konwencjonalne mieszkania. Badania kwerendalne przeprowadzono na terenie osiedla Spreefeld Co-housing w Berlinie i Neu Leopoldau w Wiedniu.

Wyniki badań

Tabela 1.

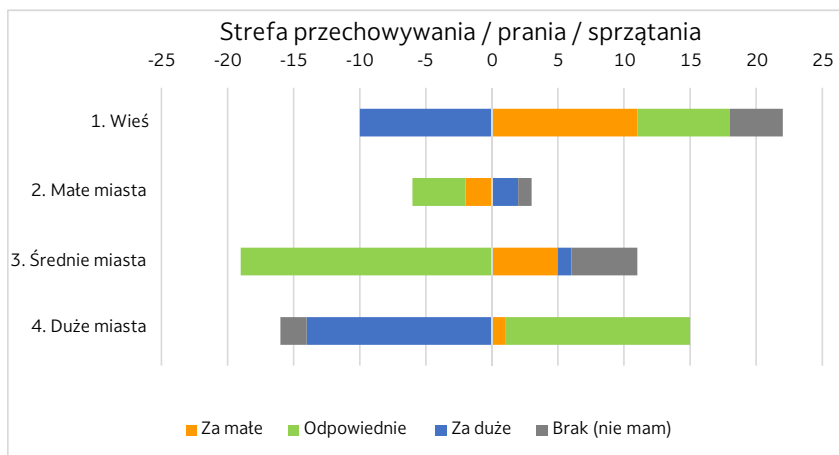
Z analizy wyników badań można w pierwszej kolejności odczytać, że około 70% ankietowanych Polek i Polaków uważa strefy

funkcjonalnego swojego mieszkania za odpowiednie. Najwięcej pozytywnych wskazań (odpowiednie i za dużo) dotyczy stref przeznaczonych na przygotowywanie i spożywanie posiłków, sen i higienę. Pozytywna ocena wielkości tych stref praktycznie nie zmieniła się po wybuchu pandemii. Można dostrzec przepływ ocen „Za dużo” do „Odpowiednie” w kategorii higiena.

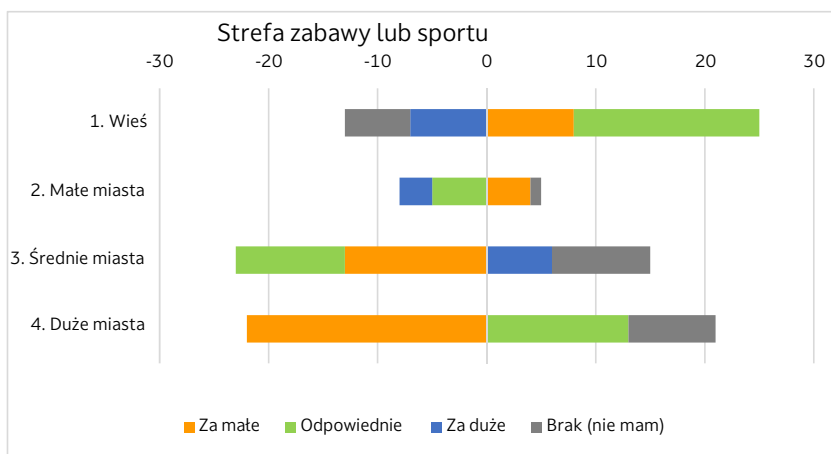
Respondenci najczęściej wskazywali niezadowolenie ze stref związanych z przechowywaniem/praniem/sprzątaniem, hobby, zabawą i sportem, a pandemia pogłębiła

Tab. 1. Zbiornicze wyniki badania ankietowego; źródło: opracowanie J. Suhecki na podstawie otrzymanych danych z panelu ankietowego SW Panel

		Przygotowywanie i spożywanie posiłków	Sen	Higiena	Przechowywanie / pranie / sprzątanie	Wypoczynek	Hobby	Zabawa lub sport	Praca	Mediana udziału wskazań	Średni udział wskazań
2019	Odpowiedzi respondentów (n=800)										
	Za mało	14,0%	11,0%	9,8%	19,4%	12,1%	21,0%	27,8%	11,0%	13,1%	15,8%
	Odpowiednie	74,8%	77,5%	77,3%	66,5%	76,0%	64,9%	58,8%	72,4%	73,6%	71,0%
	Za dużo	8,6%	9,5%	10,4%	11,9%	8,6%	9,1%	7,6%	9,0%	9,1%	9,3%
	Brak (nie mam)	2,5%	1,9%	2,5%	2,1%	3,1%	4,9%	5,8%	7,5%	2,8%	3,8%
	Wskazania negatywne (za mało i brak)	16,5%	12,9%	12,3%	21,5%	15,3%	25,9%	33,5%	18,5%	15,9%	19,5%
2020	Za mało	14,4%	10,4%	10,4%	21,3%	14,6%	19,4%	24,9%	13,1%	14,5%	16,0%
	Odpowiednie	75,0%	78,8%	80,8%	66,3%	76,3%	67,3%	60,6%	68,1%	71,6%	71,6%
	Za dużo	8,1%	8,1%	6,4%	9,3%	5,5%	7,3%	7,1%	10,3%	7,7%	7,8%
	Brak (nie mam)	2,4%	2,6%	2,4%	3,1%	3,5%	6,0%	7,3%	8,4%	3,3%	4,5%
		Wskazania negatywne (za mało i brak)	16,8%	13,0%	12,8%	24,4%	18,1%	25,4%	32,1%	21,5%	17,8%
	Procentowy wzrost/spadek wskazań negatywnych między latami 2020 a 2019	1,5%	1,0%	3,9%	11,8%	15,9%	-2,0%	-4,3%	14,0%	10,9%	4,7%

Wykres 1A. Zmiana ilościowa percepcji strefy przechowywania – prania – sprzątania

Wykres 1B. Zmiana ilościowa percepcji strefa zabawy lub sportu

Rys. 3. Carpaneto Architekten + Fatkoehl Architekten + BARarchitekten, Spreefeld Co-housing, Berlin, 2013. Rozproszona struktura funkcjonalna pomieszczeń wspólnych połączonych z półotwartymi terenami zielonymi umożliwiła funkcjonowanie mieszkańcom w warunkach pandemii bez obniżania komfortu zamieszkiwania; źródło: Fot. M. Janowski

negatywną percepcję ich wielkości. Najbardziej zauważalny jest brak przestrzeni do zabawy i sportu, podobnie jak dla hobby, którą jednak pominięto w dalszej analizie, ponieważ w kontekście celu badania – percepcja była niekorzystna bez względu na panującą epidemię.

Analiza danych wykazała, że największe różnice w ocenie wielkości nastąpiły dla stref wypoczynku i pracy. O ile przed pandemią respondenci odbierali wielkość przestrzeni jako odpowiednią, o tyle w jej trakcie nastąpił wzrost negatywnych ocen o 16%. Jest to największa zmiana w porównaniu do badania

przed pandemią. Na wsi wzrosła liczba wskazań „Odpowiednie” przy jednoczesnym spadku wskazań „Za duże”. W małych i średnich miastach nastąpił największy spadek wskazań z „Odpowiednie”. W dużych miastach zmalała liczba wskazań z „Za duże” na rzecz „Odpowiednie” lub „Za małe”.

Drugą najistotniejszą zmianą był wzrost negatywnych ocen o 14% względem strefy pracy. Poza dużymi miastami, gdzie nie nastąpiły znaczące zmiany, przepływ wskazań był zbliżony do przepływu odbioru strefy wypoczynku. Może to sugerować, że przestrzenie przeznaczone na wypoczynek ustąpiły miejsca przestrzeni do pracy i nauki.

Kwerendy dwóch zespołów mieszkaniowych miały charakter pomocniczy, jednak ze względu na uzyskane interesujące wyniki będą one kontynuowane. Według zgodnej opinii mieszkańcy Spreefeld Co-housing przetrwali okres pandemii w dobrej kondycji za sprawą relatywnie dużych przestrzeni wspólnych² rozproszonych w strukturze trzech budynków. Projektowane jako pralnie, sale fitness, pokoje gościnne, tarasy na dachu oraz sala muzyczno-młodzieżowa, w czasie lockdownu zostały zaadaptowane na potrzeby pracy zdalnej i żywienia małych grup mieszkańców zachowujących bezpieczny dystans. Wynajmująca pomieszczenie na terenie Spreefeld Co-housing firma cateringowa przestała się na dostarczanie posiłków osobom objętym kwarantanną, zarówno na terenie osiedla, jak i w sąsiednich budynkach.

Równie istotne dla funkcjonowania mieszkańców w czasach pandemii okazały się na wpół dzikie ogrody warzywno-owocowe, założone w czasie, kiedy na tym terenie funkcjonował anarchiczny squat. Ich uprawa, dostęp do zieleni nabrzeżnej i własna przystań z tożsą umożliwiły aktywność fizyczną i odpoczynek bez łamania zasad obowiązujących w czasie pandemii.

Nieco odmienną sytuację zaobserwano na Neu Leopoldau – zdecydowanie większym i bardziej różnorodnym architektonicznie osiedlu w wiedeńskiej dzielnicy Floridsdorf (21. dzielnica)³. Tam podczas pandemii najlepiej sprawdziły się mieszkania niestandardowe, w których zaprojektowano dodatkowe pomieszczenia o funkcji zależnej od zmiennych potrzeb mieszkańców.

² 4 procent z 10 000 m² powierzchni użytkowej budynków zajmują przestrzenie wspólne uzupełniane przez pomieszczenia o opcjonalnej funkcji zajmujące kolejne 5 procent. Standardowe mieszkania i kłustry cohousingowe zajmują kolejno 47 i 25 procent powierzchni.

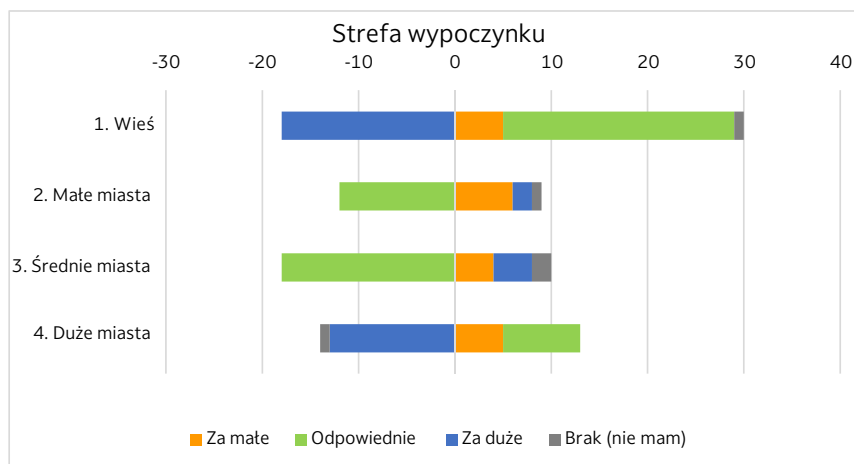
³ Osiedle powstało na terenie nieczynnej gazowni w Leopoldau, której zabytkowe budynki zostały wplecione w nową zabudowę. Na terenie ok. 13,5 ha docelowo powstanie 1255 mieszkań (w tym około tysiąca subsydiowanych) i około 70 000 m² powierzchni komercyjnych przeznaczonych głównie dla małych firm.

Celem badania jest weryfikacja, na ile i w jakim zakresie przestrzenie zamieszkiwane przez Polki i Polaków są w stanie spełnić ich potrzeby życiowe.

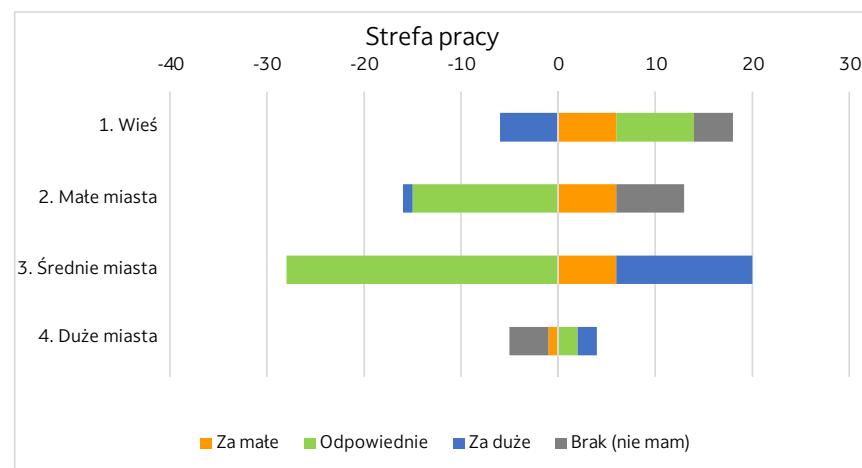
W budynku Generation XYZ autorstwa feld72 takie pomieszczenia, tzw. plus spaces, zlokalizowano między przeszklonymi drzwiami wejściowymi a mieszkaniami. Funkcje tych stref przejściowych między mieszkaniami a holem klatki schodowej definiują sami mieszkańcy, w czasie pandemii były one dostosowywane do warunków pracy zdalnej, ale działały też jako salony kosmetyczne i warsztaty⁴. Podobne, choć o mniejszej skali, rozwiązanie zastosowano w budynku zaprojektowanym przez Architekturbüro Reinberg, a będącym częścią zespołu Junges Wohnen Gibt Gas! W mieszkaniach typu smart hol wejściowy może być czasowo wykorzystany jako domowe biuro – w pandemii miejsce pracy zdalnej. Szersze i bardziej funkcjonalne zastosowanie tej formuły zostało zaobserwowane w części zaprojektowanej przez Sophie i Petera Thalbauerów. Tam zmienna przestrzeń została zlokalizowana przy pokoju dziennym, z dostępem do światła dziennego, dzięki czemu wzrasta liczba wariantów jej aranżacji.

Z kolei w zaprojektowanym przez dwie pracownice Freimüller Söllinger Architektur i g.o.y.a. budynku Energiebündel mieszkania można dość swobodnie dostosowywać do nowych wymagań mieszkańców. W mieszkaniu dwupokojowym (o powierzchni 48,9 m²) otwarty pokój dzienny i zamknięta kuchnia mogą być przekształcone w wydzielony hol wejściowy, otwartą kuchnię i mniejszy pokój dzienny. Jednocześnie zostaje powiększona sypialnia kosztem łazienki przesuniętej w miejsce kuchni. Mieszkanie trzypokojowe (o powierzchni 78,7 m²) może zostać przekształcone w czteropokojowe dzięki wydzielaniu z pokoju dziennego pomieszczenia, które może pełnić funkcję sypialni lub miejsca pracy zdalnej [4].

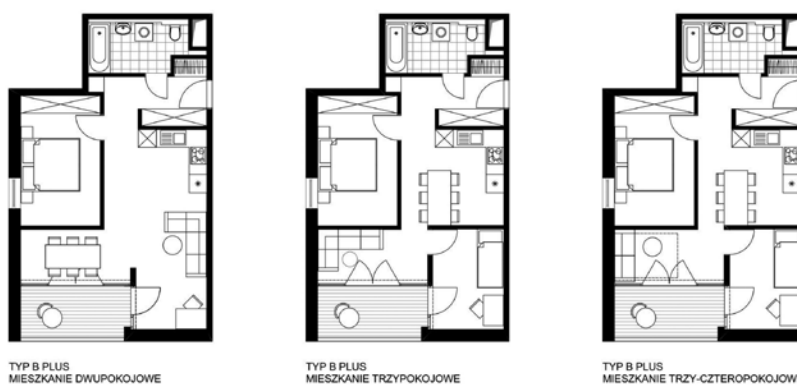
Podatność na zmiany układów funkcjonalnych mieszkań okazała się przydatna w okresie pandemii, jednak decydujące znaczenie miał łatwy dostęp do przestrzeni wspólnych rozmieszczonych we wszystkich częściach osiedla Neu Leopoldau, którym towarzyszą zróżnicowane formy terenów zielonych: od prywatnych ogródków przy mieszkaniach na parterze przez półotwarte dziedzińce po parki rozciągające się od zachodu i północy. To i możliwość uprawiania własnych ogrodów, choćby w formie *stamp gardens*, miały terapeutyczny wpływ na mieszkańców Neu Leopoldau.

Wykres 1C. Zmiana ilościowa percepcji strefy wypoczynku

Wykres 1D. Zmiana ilościowa percepcji strefy pracy

Rys. 4. Sophie i Peter Thalbauer, rzuty mieszkania typu smart w zespole Junges Wohnen Gibt Gas!, Wiedeń, 2022; źródło: rys. M. Janowski na podstawie: Bauträgerwettbewerb 2016

Wnioski

Biorąc pod uwagę, że polskie mieszkania należą do jednych z najbardziej przełudnionych w Unii Europejskiej [5], można domniemywać, że nastąpiła habituacja do zastanych warunków mieszkaniowych i sytuacje kryzysowe niespecjalnie zmieniają taki stan rzeczy. Warto jednak zauważyć, że najwięcej pozytywnych wskazań otrzymały strefy zaspokajania podstawowych potrzeb, których wielkości pośrednio

lub bezpośrednio były do 2018 r. definiowane przez przepisy prawno-budowlane [6], a przed 1989 r. normatywy mieszkaniowe [7].

Z kolei strefy, które nie podlegają szczególnym regulacjom, pokrywają się z największą

⁴W czasie pandemii mieszkańcy w różnorodny sposób wykorzystali świetlicę i ogólnodostępną kuchnię. Podobne przestrzenie – punkty aktywizacyjne zaprojektowano również w innych budynkach. Rozproszone po całym osiedlu, miały aktywizować i jednoczyć mieszkańców; w czasie pandemii pełniły one funkcje lokalnych punktów szczepień, centrów pomocy sąsiedzkiej itd.

Podatność na zmiany układów funkcjonalnych mieszkań okazała się przydatna w okresie pandemii, jednak decydujące znaczenie miał łatwy dostęp do przestrzeni wspólnych rozmieszczonych we wszystkich częściach osiedla.

liczbą wskazań negatywnych zarówno przed, jak i po pandemii COVID-19. O ile mieszkania zapewniają schronienie i podstawowe potrzeby fizjologiczne, o tyle nie pozwalają na realizację potrzeb związanych z jego obsługą (przechowywanie, pranie, sprzątanie), dobrotanem mieszkańców (wypoczynek, hobby, zdrowie, sport) i w wielu przypadkach na pracę i naukę. Przy czym zmiana percepcji stref mieszkania następowała w różny sposób w zależności od miejsca zamieszkania, a więc również od struktury i rodzaju zabudowy mieszkaniowej. Otrzymane wyniki pozwalają stwierdzić, że najbardziej istotna zmiana odbioru przestrzeni funkcjonalnych nastąpiła w miastach dużych i średnich, a więc dotyczyła zabudowy wielorodzinnej w odróżnieniu od zmian o łagodniejszym charakterze dla zabudowy jednorodzinnej przeznaczonej na wsi i w małych miastach.

Zdaniem autorów rewizja warunków mieszkaniowych pod wpływem pandemii przyspieszyła dostrzeżenie i uwypuklenie kumulujących się od dekad problemów zabudowy mieszkaniowej w Polsce, związanych przede wszystkim z jej niewystarczającą dostępnością w rozumieniu finansowym, funkcjonalnym i ergonomicznym [8]. Redukcja powierzchni użytkowej nowo budowanych mieszkań w celu zwiększenia dostępności cenowej skutkuje ograniczeniami możliwości dostosowywania ich do potrzeb mieszkańców [9]. Rozwiązania wnętrzarskie umożliwiające wielofunkcyjność danych przestrzeni nie należą do najtańszych, podobnie jak eksternalizacja realizacji potrzeb związanych np. z hobby, sportem czy zabawą. Uzasadnione są zatem poszukiwania innych sposobów na kompensację stref funkcjonalnych, które zapewniają nie tylko podstawowe, ale i rozszerzone potrzeby użytkowników, np. za pomocą projektowania przestrzeni wspólnych i organizacji podejmowanych w nich działań wspólnotowych. Doświadczenia zebrane w trakcie kwerendy w Spreefeld Co-housing i Neu Leopoldau pozwalają na wstępne zdefiniowanie cech zabudowy mieszkaniowej odpornej na sytuację kryzysową. Są to: otwarty lub półotwarty charakter zabudowy, dostęp do bioróżnorodnych terenów zielonych, hybrydowy układ funkcji

mieszkalnych i uzupełniających, obecność przestrzeni wspólnych i mieszkań, których układ funkcjonalny jest podatny na wszelkiego typu zmiany.

Jest to o tyle istotny kierunek poszukiwań, o ile po kryzysie epidemiologicznym przyszedł kryzys migracyjny będący wynikiem pełnoskalowej agresji Rosji na Ukrainę. Będzie on skutkował wzmożonym popytem na mieszkania, których jakość powinna wynikać z eliminacji dotychczas popełnionych błędów. Część z nich wynika z nieuwzględnienia w projektowaniu potencjalnych zagrożeń i zdarzeń ekstremalnych, związanych także z kryzysem klimatycznym⁵. Doświadczenia okresu pandemii powinny skłonić architektów do wprowadzenia zagrożeń jako istotnych determinant projektowania środowiska zamieszkiwania i skłonić do wypracowania form architektury, która w ewolucyjny, organiczny sposób może się do tych zagrożeń dostosować.

Bibliografia

- [1] Yaneva A., 2023., *Architecture after COVID*, 1st ed., Bloomsbury Publishing Plc., DOI: 10.5040/9781350271104.
- [2] D'Alessandro D, Gola M, Appolloni L, Dettori M, Fara GM, Rebecchi A, Settimo G, Capolongo S., 2020., *COVID-19 and Living space challenge. Well-being and Public Health recommendations for a healthy, safe, and sustainable housing*. *Acta Biomed.*, DOI: 10.23750/abm.v91i9-S.10115.
- [3] ElZein Z., ElSemary Y., 2022., *Re-Thinking PostPandemic Home Design: How COVID-19 Affected the Perception and Use of Residential Balconies in Egypt.*, *Future Cities and Environment*, 8(1): 2, 1-15. DOI: 10.5334/fce.140.
- [4] *Bauträgerwettbewerbe 2016. Qualitätswettbewerb in Wiener Wohnbau, Holzhausen Druck Wolkersdorf*, 2017.
- [5] *Overcrowding rate by household type – EU-SILC survey* <https://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/database>, dostęp: 25.04.2023.
- [6] *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie z późniejszymi zmianami*.
- [7] Korzeniowski W., 2011., *Projektowanie mieszkań.*, Oficyna Wydawnicza Polcen.
- [8] Dömer K., Drexler H., Schultz-Granberg J., 2014., *Affordable Living Housing for Everyone.*, Berlin: Jovis.
- [9] Korbi M. i Migotto A., 2019., *Between Rationalization and Political Project: The Existenzminimum from Klein and Teige to Today.*, UP 4, DOI: 10.17645/up.v4i3.2157.

DOI: 10.5604/01.3001.0053.8677

PRAWIDŁOWY SPOSÓB CYTOWANIA

Janowski Maciej, Suhecki Jędrzej, 2023, *Zmiany percepcji stref funkcjonalnych mieszkania w wyniku pandemii COVID-19*, „Builder” 10 (315). DOI: 10.5604/01.3001.0053.8677

Streszczenie: Celem opisanego w artykule badania jest weryfikacja, w jakim zakresie pandemia COVID-19 zmieniła percepcję zamieszkiwanych przez Polki i Polaków przestrzeni pod kątem spełniania ich potrzeb życiowych. Badania ankietowe nad zadowoleniem z przestrzeni funkcjonalnych mieszkania badacze prowadzili jeszcze przed pandemią COVID-19, a po jej wybuchu badanie powtórzono. Otrzymane rezultaty pozwalają określić aktualny stan oceny poszczególnych stref funkcjonalnych oraz umożliwiają określenie obszarów wymagających uwagi w projektowaniu architektury mieszkaniowej oraz edukacji architektonicznej.

Słowa kluczowe: COVID-19, projektowanie architektury mieszkaniowej

Abstract: CHANGES IN THE PERCEPTION OF FUNCTIONAL ZONES OF THE DWELLING AS A RESULT OF PANDEMIC COVID-19.

The aim of the study described in this article is to verify to what extent the COVID-19 pandemic changed the perception of the spaces inhabited by Poles in terms of the provision of their living needs. The researchers conducted a survey on satisfaction with the functional spaces of the dwelling before the COVID-19 pandemic, and the survey was repeated after its outbreak. The results obtained allow to determine the current status of the assessment of individual functional zones and allow for the identification of areas requiring attention in the design of residential architecture as well as in the architectural education.

Keywords: COVID-19, residential architecture design

⁵ Skutkiem kryzysu klimatycznego jest nasilenie anomalii pogodowych, takich jak fale upałów, powodzie, ulewne deszcze, wichury itd. Będąc jego przyczyną wykorzystanie paliw kopalnych i postępująca deforestacja powoduje zanieczyszczenie środowiska w globalnej skali. Trudno szukać we współczesnej polskiej architekturze jakichkolwiek form przeciwdziałania tym zagrożeniom.